ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 13ης Ιανουαρίου 1994 *

Στην υπόθεση C-376/92,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Oberlandesgericht Düsseldorf (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Metro SB-Großmärkte GmbH & Co. KG

και

Cartier SA,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ, όσον αφορά ένα σύστημα επιλεκτικής διανομής το οποίο έχει καθιερώσει η εναγομένη,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. C. Moitinho de Almeida, πρόεδρο τμήματος, D. A. O. Edward, R. Joliet (εισηγητή), G. C. Rodríguez Iglesias και F. Grévisse, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: G. Tesauro
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Metro SB-Großmärkte GmbH & Co. KG, εκπροσωπούμενη από τον H. Wissel, δικηγόρο Düsseldorf,

— η Cartier SA, εκπροσωπούμενη από τον W. Tilmann, δικηγόρο Düsseldorf,

— η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Δ. Ράπτη, νομικό σύμβουλο του Κράτους,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον P. Pouzoulet, υποδιευθυντή της διευθύνσεως νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και την H. Duchêne, γραμματέα επί των εξωτερικών υποθέσεων στο ίδιο Υπουργείο,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον B. Langeheine, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Metro SB-Großmärkte GmbH & Co. KG, της Cartier SA, της Γαλλικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής, η οποία εκπροσωπήθηκε από τον Götz zur Hausen, νομικό σύμβουλο, κατά τη συνεδρίαση της 23ης Σεπτεμβρίου 1993,

άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 27ης Οκτωβρίου 1993,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με Διάταξη της 22ας Σεπτεμβρίου 1992, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 12 Οκτωβρίου 1992, το Oberlandesgericht Düsseldorf υπέβαλε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, ένα προδικαστικό ερώτημα σχετικά με τη «στεγανότητα» ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής ως προϋπόθεση του κύρους του, από πλευράς του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ.

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε κατά την εκδίκαση αγωγής που άσκησε η εταιρία Metro κατά της εταιρίας Cartier με αίτημα να αναγνωρισθεί η υποχρέωση της δεύτερης να εκπληρώνει την υποχρέωση που υπέχει από την εγγύηση για δωρεάν επισκευή των ωρολογίων Cartier που πωλούσε.

3 Η Metro SB-Großmärkte GmbH (στο εξής: Metro), εταιρία με έδρα το Düsseldorf, αποτελεί θυγατρική του ομίλου Metro, ο οποίος εκμεταλλεύεται, στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη, πληθώρα επιχειρήσεων αυτοεξυπηρετήσεως χονδρικού εμπορίου, οργανωμένων κατά το σύστημα «cash and carry».

4 Η Cartier SA (η εταιρία αυτή και ο όμιλος Cartier στο εξής θα καλούνται: Cartier), εταιρία με έδρα το Παρίσι, είναι θυγατρική διανομής της εταιρίας Cartier Monde, η οποία εδρεύει στο Λουξεμβούργο και διατηρεί ανάλογες επιχειρήσεις διανομής σε πολλές χώρες. Τα προϊόντα Cartier θεωρούνται γενικώς προϊόντα πολυτελείας.

5 Η Cartier δεν κατασκευάζει η ίδια τα ωρολόγια, αλλά τα προμηθεύεται από έναν κατασκευαστή εγκατεστημένο στην Ελβετία και τα εμπορεύεται μέσω ενός δικτύου επιλεκτικής διανομής. Στο εσωτερικό της κοινής αγοράς αυτό το δίκτυο βασίζεται σε συμβάσεις που συνάπτονται, στα διάφορα κράτη μέλη, μεταξύ των θυγατρικών της Cartier ή, αν δεν υπάρχουν θυγατρικές, μεταξύ των χονδρεμπόρων εισαγωγέων τους οποίους επιλέγει η μητρική εταιρία και των εμπόρων λιανικής πωλήσεως, οι οποίοι καλούνται «αντιπρόσωποι» και επιλέγονται βάσει ποιοτικών κριτηρίων. Αυτές οι συμβάσεις διανομής καταρτίζονται βάσει μιας τυποποιημένης συμβάσεως.

6 Αυτή η τυποποιημένη σύμβαση γνωστοποιήθηκε το 1983 στην Επιτροπή, η οποία εξέτασε αν συμβιβάζεται με το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και επέκρινε ορισμένες ρήτρες αυτής. Αφού η Cartier απάλειψε αυτές τις ρήτρες και υπέβαλε τη σύμβαση τροποποιημένη στην Επιτροπή, αυτή της γνωστοποίησε, με επίσημη επιστολή της 21ης Δεκεμβρίου 1988, ότι η υπόθεση μπορούσε να τεθεί στο αρχείο.

7 Σύμφωνα με τη σύμβαση αυτή, η Cartier δεσμεύεται να προμηθεύει με προϊόντα υπό το σήμα της, εντός της Κοινότητας, μόνο τους εξουσιοδοτημένους διανομείς. Σε αντάλλαγμα οι τελευταίοι δεσμεύονται να πωλούν τα προϊόντα τους εντός της Κοινότητας μόνο στους τελικούς καταναλωτές ή ακόμη σε άλλους εξουσιοδοτημένους διανομείς εγκατεστημένους εκεί.

8 Η Metro δεν ανήκει στο δίκτυο των αντιπροσώπων Cartier. Έχει κατορθώσει ωστόσο, εδώ και πολλά χρόνια, να προμηθεύεται ωρολόγια Cartier από την αγορά τριών κρατών όπως η Ελβετία, όπου το σύστημα επιλεκτικής διανομής Cartier παρουσιάζει κάποια κενά. Τα ωρολόγια αγοράζονται εκεί από τη Metro από ανεξαρτήτους εμπορικούς μεσάζοντες οι οποίοι τα προμηθεύονται, όπως φαίνεται, από αντιπροσώπους, μέλη του διεθνούς δικτύου Cartier, οι οποίοι δεν είναι δυνατόν να υποχρεωθούν, δυνάμει του ελβετικού δικαίου, να μεταπωλούν μόνο στους εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους Cartier. Τα ωρολόγια που αποκτώνται κατ' αυτόν τον τρόπο μεταπωλούνται κατόπιν από τη Metro εντός της κοινής αγοράς.

9 Τα ωρολόγια Cartier πωλούνται συνοδευόμενα από εγγύηση του κατασκευαστή, υπό μορφή πιστοποιητικού που πρέπει να συμπληρώνεται κατά τη στιγμή της αγοράς. Σύμφωνα με μια ρήτρα που υπάρχει στο κείμενο της διεθνούς εγγυήσεως που συνοδεύει κάθε ωρολόγιο, η Cartier εξαρτά την εκπλήρωση των εκ της εγγυήσεως υποχρεώσεών της από την επίθεση, επί του πιστοποιητικού, της σφραγίδας και της υπογραφής ενός εξουσιοδοτημένου αντιπροσώπου Cartier.

10 Πάντως, η Cartier, για κάποιο χρονικό διάστημα, εκπλήρωνε τις υποχρεώσεις που υπέχει από την εγγύηση για τα ωρολόγια που πωλούσε η Metro. Από το 1984, αρνείται απολύτως να εκπληρώνει την υποχρέωσή της από την εγγύηση για δωρεάν επισκευή των ωρολογίων που δεν αγοράστηκαν από εξουσιοδοτημένο διανομέα της. Η Metro αποφάσισε έκτοτε να οργανώσει δικό της σύστημα εγγυήσεως, πράγμα το οποίο αποτελεί σημαντική οικονομική επιβάρυνση γι' αυτήν.

11 Φρονώντας ότι ο περιορισμός της εγγύησης είναι ασυμβίβαστος προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, η Metro άσκησε το 1984 αγωγή ενώπιον του Landgericht Düsseldorf με αίτημα να αναγνωρισθεί η ύπαρξη της εκ της εγγυήσεως υποχρεώσεως της Cartier για τα ωρολόγια Cartier τα οποία συνοδεύονται από πιστοποιητικό εγγυήσεως συμπληρωμένο και υπογεγραμμένο από τη Metro.

12 Στον πρώτο βαθμό, το Landgericht Düsseldorf απέρριψε ως αβάσιμη την αναγνωριστική αγωγή της Metro.

13 Κατά της αποφάσεως αυτής ασκήθηκε έφεση ενώπιον του Oberlandesgericht Düsseldorf (στο εξής: OLG), το οποίο επικύρωσε την απορριπτική απόφαση. Έκρινε μάλιστα ως μη ασκών επιρροή το ζήτημα αν ο περιορισμός της εγγυήσεως της Cartier είναι ασυμβίβαστος προς το άρθρο 85 της Συνθήκης.

14 Στις 10 Νοεμβρίου 1987, το Bundesgerichtshof (στο εξής: BGH) αναίρεσε αυτή την απόφαση, με την αιτιολογία ότι το OLG δεν είχε διευκρινίσει επαρκώς τα πραγματικά περιστατικά. Επισήμανε μάλιστα ότι δεν μπορούσε να μείνει αναπάντητο το ζήτημα της νομιμότητας του συστήματος επιλεκτικής διανομής. Κατά την άποψη του BGH, αν το σύστημα εγγυήσεως Cartier δεν είχε ενσωματωθεί σ' ένα νόμιμο σύστημα επιλεκτικής διανομής αλλά εμφανιζόταν με αυτοτέλεια, αποτελούσε πράγματι παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

15 Μετά τη δεύτερη συζήτηση ενώπιον του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου, το OLG δέχθηκε την αναγνωριστική αγωγή της Metro. Το OLG αποφάνθηκε αυτή τη φορά επί ορισμένων ρητρών της τυποποιημένης συμβάσεως διανομής οι οποίες, κατ' αυτό, εξαρτούσαν τις οριζόντιες παραδόσεις μεταξύ εξουσιοδοτημένων λιανοπωλητών, είτε ελάμβαναν χώρα εντός του ιδίου κράτους είτε κατόπιν διευλεύσεως των συνόρων, από ειδική εξουσιοδότηση χορηγουμένη από τις θυγατρικές της Cartier. Έκρινε ότι, λόγω αυτών των ρητρών, το σύστημα επιλεκτικής διανομής Cartier αποτελούσε παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Το OLG έκρινε ότι, επειδή το σύστημα επιλεκτικής διανομής Cartier ήταν κατά την άποψή του παράνομο, ο περιορισμός της εγγυήσεως Cartier ήταν ωσαύτως αδικαιολόγητος.

16 Κατόπιν νέας αιτήσεως αναιρέσεως, το BGH, στις 19 Δεκεμβρίου 1989, ακύρωσε τη δεύτερη αυτή απόφαση του OLG. Έκρινε, συγκεκριμένα, ότι η ερμηνεία την οποία έδωσε το OLG στις σχετικές με τις οριζόντιες παραδόσεις μεταξύ εξουσιοδοτημένων πωλητών ρήτρες ήταν εσφαλμένη και ότι οι επίδικες ρήτρες δεν συνιστούσαν παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Το BGH υπογράμμισε, εξάλλου, ότι ο περιορισμός της εγγυήσεως Cartier οφείλεται σε μια συμβατική δέσμευση της Cartier έναντι των μεταπωλητών της και εμπίπτει συνεπώς στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Τέλος και προπάντων, διευκρίνισε ότι ο περιορισμός της εγγυήσεως είναι επιτρεπτός μόνο κατά το μέτρο που το σύστημα επιλεκτικής διανομής των ωρολογίων Cartier στην κοινή αγορά παρουσιάζει χαρακτήρα «στεγανότητας» (lückentlos). Κατά συνέπεια, το BGH παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του OLG για να εξακριβώσει αν η Cartier διαθέτει ή όχι ένα «στεγανό» σύστημα επιλεκτικής διανομής στην κοινή αγορά.

17 Κατά την τρίτη κατ' έφεση δίκη ενώπιον του OLG, η συζήτηση επικεντρώθηκε κυρίως στον χαρακτήρα «στεγανότητας» ή μη του συστήματος διανομής Cartier. Στην αίτησή του για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, το OLG ξεκινά από την υπόθεση ότι, στις τρίτες χώρες, δεν υπάρχει συμβατικά κατοχυρωμένο σύστημα επιλεκτικής διανομής και ότι αυτό γίνεται σεβαστό στην πράξη και ότι, ως εκ τούτου, τα ωρολόγια Cartier μπορούν να εισαχθούν νομίμως σε μεγάλες ποσότητες στο έδαφος της κοινής αγοράς όπου η Metro μπορεί να τα πωλεί ελεύθερα. Κατά την άποψη του OLG, το αίτημα της Metro θα πρέπει ή, τουλάχιστον θα μπορούσε να γίνει δεκτό, αν συναχθεί το συμπέρασμα που φαίνεται να προκύπτει από την απόφαση του BGH, ότι δηλαδή το γεγονός ότι οι τρίτοι όντως προμηθεύονται το εμπόρευμα και το πωλούν κατόπιν ελεύθερα, και μάλιστα το γεγονός και μόνο ότι μπορούν αυτοί να ασκήσουν μια τέτοια δραστηριότητα αρκεί για να επιφέρει την ακυρότητα του συστήματος. Αντίθετα, αν υποτεθεί ότι δεν έχουν αποφασιστική σημασία οι εισαγωγές από τρίτες χώρες, όπου το σύστημα διανομής δεν παρουσιάζει χαρακτήρα «στεγανότητας» σε θεωρητικό ή, τουλάχιστον, σε πρακτικό επίπεδο, η αγωγή της Metro πρέπει να απορριφθεί, αν το συμβατικό σύστημα της Cartier είναι σύμφωνο, από την άποψη της επιλογής των αντιπροσώπων της, με τις αρχές που έχουν διαμορφώσει η Επιτροπή και το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, πράγμα το οποίο το OLG θεωρεί αναμφίβολο.

18 Με τη Διάταξη της 22ας Σεπτεμβρίου 1992, το OLG αντιμετώπισε το ζήτημα αν η «στεγανότητα» του συστήματος στις εκτός της κοινής αγοράς χώρες αποτελεί

προϋπόθεση του κύρους του συστήματος επιλεκτικής διανομής εντός της ΕΟΚ και υπέβαλε, ως εκ τούτου, στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Τίθεται η μη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφοι 1 και 2, της Συνθήκης ΕΟΚ επί ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής για την ΕΟΚ προϊόντων πολυτελείας (δαπανηρών ωρολογίων και ωρολογίων πολυτελείας) υπό αμφισβήτηση, για τον λόγο ότι σε ορισμένες χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Κοινότητας δεν υφίσταται σύστημα επιλεκτικής διανομής στηριζόμενο σε ανάλογες συμβάσεις ή υφίσταται μόνον ένα ατελές σύστημα επιλεκτικής διανομής και, συνεπώς, στις χώρες αυτές οι μη δεσμευόμενοι από το σύστημα μπορούν να προμηθεύονται ελεύθερα και στη συνέχεια να διαθέτουν νόμιμα εντός της κοινής αγοράς τα προϊόντα που καλύπτονται εντός της ΕΟΚ από το σύστημα αυτό;»

19 Όπως υπογραμμίζει η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη το γερμανικό δίκαιο μπορεί κανείς να καταλάβει γιατί το αιτούν δικαστήριο αντιμετωπίζει το ζήτημα αν η «στεγανότητα» ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής σε παγκόσμια κλίμακα αποτελεί προϋπόθεση κύρους, από πλευράς κοινοτικού δικαίου, του συστήματος επιλεκτικής διανομής που έχει τεθεί σε εφαρμογή εντός της Κοινότητας.

20 Η έννοια της «στεγανότητας» αναπτύχθηκε στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στο πλαίσιο αγωγών εξ αθεμίτου ανταγωνισμού (αγωγών περί παύσεως του αθεμίτου ανταγωνισμού ή περί αποζημιώσεως) κατά τρίτων που διαθέτουν προϊόντα καλυπτόμενα από αποκλειστική αντιπροσωπεία πωλήσεως ή που πωλούν σε τιμές κατώτερες από αυτές που έχει επιβάλει συμβατικά ο κατασκευαστής. Επεκτάθηκε κατόπιν στις περιπτώσεις αγωγής κατά τρίτων ξένων προς το σύστημα της επιλεκτικής διανομής.

21 Ο όρος «στεγανότητα» (Lückenlosigkeit) ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής σημαίνει ότι ο μη εξουσιοδοτημένος διανομέας δεν μπορεί να προμηθευθεί τα εμπορεύματα που καλύπτονται από αυτό το σύστημα, παρά μόνον μετέχοντας στην παράβαση των συμβατικών υποχρεώσεων ενός εξουσιοδοτημένου διανομέα. Η «στεγανότητα» πρέπει να είναι συγχρόνως θεωρητική και πρακτική. Η θεωρητική «στεγανότητα» προϋποθέτει ότι ο κατασκευαστής έχει συνάψει με τους διανομείς, τους οποίους έχει επιλέξει, μια δέσμη συμβάσεων που εξασφαλίζουν ότι τα καλυπτόμενα από το σύστημα προϊόντα που υπάγονται στην επιλεκτική διανομή δεν θα φθάσουν στους καταναλωτές παρά μόνο μέσω εξουσιοδοτημένων διανομέων. Η πρακτική «στεγανότητα»

συνεπάγεται ότι ο κατασκευαστής αποδεικνύει ότι φροντίζει να γίνεται σεβαστό το σύστημά του στρεφόμενος κατά των ασυνεπών εταίρων του ή κατά τρίτων που προμηθεύονται τα εμπορεύματα από διανομείς που παραβαίνουν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις.

22 Αυτή η θεωρία έχει κατ' αρχήν σημασία όσον αφορά την κατανομή του βάρους αποδείξεως. Εφόσον αποδείξει τη θεωρητική και πρακτική «στεγανότητα» του συστήματος διανομής του, ο κατασκευαστής που ενάγει κάποιους τρίτους τους οποίους κατηγορεί για αθέμιτο ανταγωνισμό επιτυγχάνει την αντιστροφή του βάρους αποδείξεως: τεκμαίρεται, επομένως, ότι οι τρίτοι έχουν ενεργήσει αθεμίτως, δεδομένου ότι δεν είναι δυνατόν να έχουν προμηθευθεί τα επίδικα εμπορεύματα παρά μόνο με πλάγια μέσα, παρακινώντας έναν εξουσιοδοτημένο διανομέα να παραβεί τη σύμβαση ή εκμεταλλευόμενοι απλώς μια τέτοια παράβαση.

23 Η στεγανότητα έχει εξάλλου και ουσιαστικής φύσεως σημασία. Συγκεκριμένα, στο γερμανικό δίκαιο αποτελεί την προϋπόθεση εφαρμογής του συστήματος επιλεκτικής διανομής στους δεσμευομένους από την οικεία σύμβαση. Μόνον αν το σύστημα είναι «στεγανό» μπορεί ο κατασκευαστής να εναγάγει τον εξουσιοδοτημένο διανομέα προκειμένου να τον αναγκάσει να σεβαστεί τις συμβατικές του υποχρεώσεις. Αν η έλλειψη «στεγανότητας» του συστήματος συνεπάγεται, για τους εξουσιοδοτημένους διανομείς, τον ανταγωνισμό των ελευθέρων διανομέων, ο κατασκευαστής δεν θα μπορεί πλέον να αναγκάσει τα μέλη του δικτύου του να τηρήσουν τις συμβάσεις.

24 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα, όπως ανατοποθετήθηκε στο σωστό πλαίσιό του, πρέπει πρώτα να υπογραμμισθεί ότι η έννοια της «στεγανότητας» αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της αγωγής εξ αθεμίτου ανταγωνισμού η οποία ασκείται κατά τρίτων, μη συμβαλλομένων σε συμφωνίες αντιπροσωπείας αποκλειστικών πωλήσεων, σε συμφωνίες επιβάλλουσες υποχρεωτικές τιμές ή σε συμφωνίες καθιερώνουσες σύστημα επιλεκτικής διανομής. Σ' αυτές τις δίκες επί των αγωγών εξ αθεμίτου ανταγωνισμού, το ζήτημα του κύρους της συμβάσεως από πλευράς του άρθρου 85 της Συνθήκης εμφανίζεται ως πρόκριμα. Συγκεκριμένα, ο κατασκευαστής δεν μπορεί να προσάψει σε τρίτον ότι έχει μετάσχει στην παράβαση μιας συμβατικής υποχρεώσεως, παρά μόνον αν η ίδια η συμβατική υποχρέωση είναι έγκυρη από πλευράς του άρθρου 85 της Συνθήκης. Τούτο δεν συνεπάγεται ότι, προκειμένου να κριθεί η νομιμότητα μιας συμφωνίας από πλευράς άρθρου 85 της Συνθήκης, πρέπει, αντιστρόφως, να ερευνηθεί αν πληρούνται οι προϋποθέσεις ώστε να είναι δυνατόν να αντιταχθεί αυτή η συμφωνία προς τους τρίτους μέσω αγωγής εξ αθεμίτου ανταγωνισμού.

25 Περαιτέρω, η εφαρμογή της απαγορεύσεως των συμπράξεων που υπαγορεύει το κοινοτικό δίκαιο δεν μπορεί να εξαρτάται από μια ειδική προϋπόθεση ενός εθνικού συστήματος. Όπως ορθώς τόνισε η Επιτροπή, η προϋπόθεση της«στεγανότητας», η οποία έχει διαμορφωθεί από το γερμανικό δίκαιο, είναι άγνωστη στα δίκαια όλων σχεδόν των άλλων κρατών μελών. Το γαλλικό Cour de cassation, για παράδειγμα, έχει κρίνει ότι και μόνη η πώληση από μη εξουσιοδοτημένο μεσάζοντα προϊόντων των οποίων η συσκευασία έφερε την ένδειξη «αποκλειστική πώληση από εξουσιοδοτημένους διανομείς» αποτελεί πράξη αθεμίτου ανταγωνισμού (γαλλικό Cour de cassation, εμπορικό τμήμα, απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 1992, Rochas, Dalloz 1992, νομολογία 505). Επομένως, στο γαλλικό δίκαιο δεν απαιτείται να αποδειχθεί ότι ο μη εξουσιοδοτημένος έμπορος προμηθεύθηκε το προϊόν από ασυνεπή εξουσιοδοτημένο διανομέα και μετέσχε στην εκ μέρους αυτού παράβαση των συμβατικών του υποχρεώσεων.

26 Εξάλλου, όπως ορθά παρατήρησε η Επιτροπή, η εξάρτηση του κύρους ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής, σε σχέση με το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, από τη «στεγανότητά» του θα είχε το παράδοξο αποτέλεσμα να υπάρχει ευμενέστερη μεταχείριση, από πλευράς του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, των πιο άκαμπτων και κλειστών συστημάτων επιλεκτικής διανομής σε σχέση με τα πιο εύκαμπτα και πιο ανοικτά στο παράλληλο εμπόριο συστήματα.

27 Τέλος, η αναγνώριση της εγκυρότητας ενός δικτύου επιλεκτικής διανομής εντός της κοινής αγοράς δεν μπορεί να εξαρτάται από το κατά πόσον είναι σε θέση ο κατασκευαστής να εξασφαλίζει παντού τη «στεγανότητα» του δικτύου, εφόσον μάλιστα η νομοθεσία ορισμένων τρίτων κρατών μπορεί να εμποδίζει την πραγματοποίηση αυτού του στόχου ή ακόμη και να αποκλείει την επίτευξή του.

28 Από τις παρατηρήσεις αυτές, προκύπτει ότι η «στεγανότητα» ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής δεν αποτελεί προϋπόθεση του κύρους του από πλευράς κοινοτικού δικαίου.

29 Ενόψει όλων των προηγουμένων σκέψεων, στο αιτούν δικαστήριο πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η μη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφοι 1 και 2, της Συνθήκης επί ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής για την ΕΟΚ προϊόντων πολυτελείας (δαπανηρών ωρολογίων και ωρολογίων πολυτελείας) δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση για τον λόγο ότι, σε ορισμένες χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Κοινότητας, δεν υφίσταται σύστημα επιλεκτικής διανομής

στηριζόμενο σε ανάλογες συμβάσεις ή υφίσταται μόνον ένα ατελές σύστημα επιλεκτικής διανομής και, συνεπώς, στις χώρες αυτές οι μη δεσμευόμενοι από το σύστημα μπορούν να προμηθεύονται ελεύθερα και στη συνέχεια να διαθέτουν νόμιμα εντός της κοινής αγοράς τα προϊόντα που καλύπτονται εντός της ΕΟΚ από το σύστημα αυτό.

30 Όπως εκτίθεται πιο πάνω (βλ. σκέψη 17), από την αίτηση του OLG για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως εμφαίνεται ότι η απάντηση στο πρόβλημα της«στεγανότητας» θα του επέτρεπε να επιλύσει τη διαφορά που εκκρεμεί ενώπιόν του. Εάν η «μη στεγανότητα» του συστήματος το καθιστά άκυρο από πλευράς του άρθρου 85 της Συνθήκης, ο περιορισμός της εγγυήσεως είναι παράνομος και η αγωγή της Metro πρέπει, κατά το OLG, να γίνει δεκτή ως βάσιμη. Αντιθέτως, αν η «μη στεγανότητα» δεν έχει αυτή τη συνέπεια, ο περιορισμός της εγγυήσεως είναι νόμιμος και η αγωγή της Metro πρέπει να απορριφθεί.

31 Εφόσον από την απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα προέκυψε ότι η«στεγανότητα» του συστήματος επιλεκτικής διανομής δεν αποτελεί προϋπόθεση του κύρους του συστήματος, πρέπει ακόμη να εξετασθεί υπό ποιες προϋποθέσεις ο περιορισμός της εγγυήσεως μόνο στα ωρολόγια που αποκτήθηκαν από εξουσιοδοτημένους διανομείς μπορεί να θεωρηθεί έγκυρος από πλευράς άρθρου 85 της Συνθήκης. Εξάλλου, το OLG, δεδομένου ότι η Metro με επιστολή της του ζήτησε να διασαφανίσει σχετικά το προδικαστικό του ερώτημα, με Διάταξη της 9ης Νοεμβρίου 1992 εξήγησε ότι «το ζήτημα αυτό (αποτελούσε) ήδη αντικείμενο του προδικαστικού ερωτήματος». Ενώπιον του Δικαστηρίου, το ζήτημα αυτό συζητήθηκε διά μακρών από τους διαδίκους, τόσο με τις γραπτές παρατηρήσεις τους όσο και κατά την προφορική διαδικασία.

32 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η συμβατική δέσμευση περί περιορισμού της εγγυήσεως στους εμπόρους του δικτύου και περί αποκλεισμού των εμπορευμάτων που διατίθενται από τρίτους καταλήγει στο ίδιο αποτέλεσμα και επιφέρει τις ίδιες συνέπειες με τις συμβατικές ρήτρες που επιφυλάσσουν την πώληση στα μέλη του δικτύου. Όπως οι συμβατικές αυτές ρήτρες, ο περιορισμός της εγγυήσεως αποτελεί ένα μέσον του κατασκευαστή για να εμποδίζει τους μη μετέχοντες στο δίκτυο να εμπορεύονται τα καλυπτόμενα από το σύστημα προϊόντα.

33 Εφόσον είναι νόμιμες οι συμβατικές ρήτρες βάσει των οποίων ο κατασκευαστής υποχρεούται να μη πωλεί παρά μόνο μέσω των εξουσιοδοτημένων διανομέων

και με τις οποίες αυτοί δεσμεύονται, με τη σειρά τους, να μεταπωλούν μόνο σε άλλους εξουσιοδοτημένους εμπόρους ή σε καταναλωτές, δεν υπάρχει λόγος να τυγχάνει αυστηρότερης μεταχείρισης το καθεστώς κατά το οποίο περιορίζεται συμβατικώς η εγγύηση στα πωλούμενα μέσω των εξουσιοδοτημένων διανομέων προϊόντα. Από πλευράς του άρθρου 85 της Συνθήκης έχει σημασία μόνον ο σκοπός του περιορισμού αυτού και οι συνέπειες που επιφέρει.

34 Είναι επίσης αναγκαίο να διευκρινισθεί, ενόψει του προβλήματος το οποίο υποβλήθηκε στην κρίση του εθνικού δικαστηρίου, ότι, εφόσον ένα σύστημα επιλεκτικής διανομής πληροί τις προϋποθέσεις κύρους κατά το άρθρο 85 της Συνθήκης, όπως αυτές έχουν νομολογιακά προσδιορισθεί (βλ. απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 1980, 31/80, L'Oréal, Rec. 1980, σ. 3775), ο περιορισμός της εγγυήσεως του κατασκευαστή μόνο στα καλυπτόμενα από τη σύμβαση προϊόντα τα οποία αγοράστηκαν από εξουσιοδοτημένους διανομείς πρέπει επίσης να θεωρηθεί έγκυρος.

Επί των δικαστικών εξόδων

35 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ελληνική Κυβέρνηση, η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 1992 το Oberlandesgericht Düsseldorf (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας), αποφαίνεται:

1) Η μη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφοι 1 και 2, της Συνθήκης ΕΟΚ επί ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής για την ΕΟΚ

προϊόντων πολυτελείας (δαπανηρών ωρολογίων και ωρολογίων πολυτελείας) δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση για τον λόγο ότι σε ορισμένες χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Κοινότητας δεν υφίσταται σύστημα επιλεκτικής διανομής στηριζόμενο σε ανάλογες συμβάσεις ή υφίσταται μόνο ένα ατελές σύστημα επιλεκτικής διανομής και, συνεπώς, στις χώρες αυτές οι μη δεσμευόμενοι από το σύστημα μπορούν να προμηθεύονται ελεύθερα και στη συνέχεια να διαθέτουν νόμιμα εντός της κοινής αγοράς τα προϊόντα που καλύπτονται εντός της ΕΟΚ από το σύστημα αυτό.

2) Εφόσον ένα σύστημα επιλεκτικής διανομής πληροί τις προϋποθέσεις κύρους κατά το άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΟΚ, όπως αυτές έχουν προσδιοριστεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο περιορισμός της εγγύησης του κατασκευαστή μόνο στα καλυπτόμενα από τη σύμβαση προϊόντα τα οποία αγοράστηκαν από εξουσιοδοτημένους διανομείς πρέπει επίσης να θεωρηθεί έγκυρος.

Moitinho de Almeida Edward Joliet

Rodríguez Iglesias Grévisse

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 13 Ιανουαρίου 1994.

Ο Γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

J. C. Moitinho de Almeida